

## Vastaus kirjalliseen kysymykseen terroristijärjestöön kuulumisen kriminalisoinnista

### Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Jaana Pelkosen /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 300/2019 vp:

*Aikooko hallitus ryhtyä pikaisiin toimenpiteisiin terroristijärjestöön kuulumisen kriminalisoimiseksi ja*

*mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä Suomen kansalaisten turvallisuuden edistämiseksi ja Suomen terrorismin uhkatason alentamiseksi?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomessa ei ole säädetty rangaistavaksi terroristijärjestöön kuulumista sen nimisenä rikoksena. Käytännössä järjestöön kuuluminen ilmenee aktiivisena osallistumisena sen toimintaan. Terrorismirikoksia koskeva puitepäätos 2002/475/YOS edellytti ja sen korvannut direktiivi (EU) 2017/541 samalla tavalla edellyttää, että jäsenvaltioissa säädetään rangaistavaksi terroristiryhmän toimintaan osallistuminen. Puitepäätoksen täytäntöönpanon yhteydessä tämä velvoite toteutettiin säätämällä rangaistavaksi rikoslain (39/1889) 34 a luvun 4 §:ssä terroristiryhmän toiminnan edistäminen. Mainittuun rikokseen syyllistyy se, joka edistääkseen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tai sellaisten rikosten valmistelua toimii pykälässä tarkemmin säännellyin tavoin (esimerkiksi varustaa ryhmää räjähteillä, hankkii ryhmälle toimitiloja tai kulkuvälineitä taikka hoitaa ryhmän tärkeitä taloudellisia asioita).

Terroristiryhmän toiminnan edistämisen ja terroristiryhmän johtamisen (rikoslain 34 a luvun 3 §) lisäksi muitakin rikoslain 34 a luvun terrorismirikoksia voidaan tehdä terroristiryhmän toimintaan liittyvinä. Tämä koskee esimerkiksi terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua (2 §) sekä terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvaa koulutuksen antamista (4 a §), koulutuksen ottamista (4 b §), värväämistä (4 c §) ja matkustamista (5 b §)

Kun terrorismirikoksia koskevaa direktiiviä pantiin vuonna 2018 täytäntöön, arvioitiin myöskin se, onko perusteltua säätää rangaistavaksi terroristiryhmään tai -järjestöön kuuluminen (HE 30/2018 vp). Tuolloin päädyttiin useastakin syystä kielteiseen johtopäätökseen.

## Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 300/2019 vp

Ongelmallisena on pidetty jo itse ”kuulumisen” käsitettä ja sitä, miten ”kuuluminen” osoitetaan. Kysymyksessä olevat organisaatiot eivät pidä rekistereitä tai luetteloita toimintaansa osallistuvista henkilöistä tai anna toimintaan osallistuville organisaatioon kuulumista osoittavia asiakirjoja, joista kuuluminen olisi muodollisesti pääteltävissä. ”Kuulumista” on mahdollista tulkita niin, että sen piiriin kuuluvat myös esimerkiksi oleskelu ja ajan viettäminen terroristiryhmään kuuluvien henkilöiden kanssa ilman, että millään tavalla osallistutaan heidän rikolliseen toimintaansa. Tässä yhteydessä voi myös todeta, että kansainväliset velvoitteet eivät edellytä terroristiryhmään kuulumisen säätämistä rangaistavaksi.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on lukuisissa terrorismirikoksia koskevissa lausunnoissaan (esimerkiksi PeVL 26/2014 vp, PeVL 37/2016 vp ja PeVL 20/2018 vp) kiinnittänyt erityistä huomiota rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen, joka edellyttää rikoksen tunnusmerkistön ilmaisemista laissa riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on kohtuudella ennakoitavissa, onko toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että terrorismirikosten rangaistavuutta ulotetaan huomattavan etäälle varsinaisesta terrorismirikoksesta ilman, että minkäänlaista vaaraa terrorismirikoksen toteutumisesta olisi käsillä (PeVL 56/2016 vp).

Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen näkökulmasta kuulumista terroristiorganisaatioon ja osallistumista sen toimintaan ilmentävät tarkkarajaisella tavalla sen toiminnassa tehdyt terrorismirikokset, jotka voivat olla hyvinkin etäisessä yhteydessä terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen (”terrori-iskuun”) ja joilla kattavasti säädetään rangaistaviksi sellaisen rikoksen tekemistä edistävät merkitykselliset teot. Ei ole nähtävissä alaa sellaiselle passiiviselle terroristiryhmään kuulumiselle, joka ei ole jo rangaistavaa. Periaatteesta seuraa myös takautuvan rikoslainsäädännön kielto, jonka vuoksi rangaistussäännöksiä voidaan soveltaa vain niiden voimaantulon jälkeen tehtyihin tekoihin.

Terroristiorganisaatioon kuulumisen tai siihen liittymisen säätämistä rangaistavaksi arvioitiin Euroopan neuvoston asettamassa komiteassa vuonna 2015 valmisteltaessa lisäpöytäkirjaa terrorismin ennaltaehkäisyä koskevaan yleissopimukseen. Paljolti rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen liittyvien kysymysten vuoksi lisäpöytäkirjassa valtiot velvoitetaan säätämään rangaistavaksi osallistuminen yhteenliittymän tai ryhmän toimintoihin terrorismirikoksen tekemisen tarkoituksessa. Oikeusministeriössä lisäpöytäkirjan valmistumisvuonna laaditun arviomuistion mukaan kyseinen artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia. Tämän arvion oikeellisuus tulee kuitenkin vielä tarkasteltavaksi Suomen liittyessä lisäpöytäkirjaan. Oikeusministeriö muutenkin seuraa kansainvälistä kehitystä.

Eri valtioiden lainsäädännöistä on vaikea tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä, koska tiettyä rikostyyppiä koskevien säännösten kokonaisuus on ratkaiseva ja koska lainsäädäntötekniikat ja säännösten kirjoitustavat vaihtelevat merkittävästi. Suomessa on esimerkiksi moniin valtioihin verrattuna lukuisampia ja yksityiskohtaisemmin kirjoitettuja terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä, joilla terroristiryhmän toimintaan liittyvät teot on säädetty hyvin laajasti rangaistaviksi.

## Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 300/2019 vp

Marraskuussa 2018 on hyväksytty valtioneuvoston periaatepäätös kansalliseksi terrorismintorjunnan strategiaksi 2018–2021. Strategiassa on määritelty terrorismintorjunnan strategiset tavoitteet. Painopiste terrorismin torjunnassa on terrorismin ennaltaehkäisyssä. Strategiassa nimettyjä tavoitteita tukevat strategiassa määritellyt yhteensä 31 terrorismin torjuntaan liittyvää strategista toimenpidettä. Toimenpiteiden toteuttamisesta ovat vastuussa strategiassa nimetyt vastuutahot ja toteutumista seurataan mm. sisäministeriön johtaman terrorismintorjunnan yhteistyöryhmän toimesta.

Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelma 2019–2023 on laadittu ja se käsitellään valtioneuvostossa lähiviikkoina. Toimenpideohjelma on laadittu laajassa yhteistyössä eri viranomaisten kesken ja järjestöjen kanssa, jotka toimijat myös osallistuvat sen toimeenpanoon. Ohjelman keskeisiä tavoitteita on mm. kehittää paikallista väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisyä edelleen, vahvistaa YK:n linjausten mukaisesti nuorten osallistumista ennalta ehkäisyyn, torjua terroristista propagandaa ja laitonta vihapuhetta sekä rekrytointia väkivaltaisiin ekstremistisiin ryhmiin ja niiden toimintaan. Lisäksi ohjelmassa on asetettu tavoitteet ja toimenpiteet, joilla poliisi, vastaanottokeskukset, sosiaali- ja terveystoimi sekä opetustoimi kehittävät valmiuksiaan väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyssä. Ohjelman toimeenpanoa koordinoi kansallinen yhteistyöryhmä ja tuloksista raportoidaan oikeudenhoidon ja sisäisen turvallisuuden ministeriryhmälle.

Oikeusministeriö tulee vielä arvioimaan terroristiryhmän toimintaan osallistumista ja siihen kuulumista koskevaa sääntelyä ottaen huomioon muidenkin valtioiden terrorismirikoslainsäädännöt.

Helsingissä 5.12.2019

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson